

Seria de autor
DINU PILLAT

Dinu Pillat, fiul poetului Ion Pillat și al pictoriței Maria Pillat-Brateș, s-a născut pe 19 noiembrie 1921 la București. A făcut clasele primare și secundare la Liceul Spiru Haret din București, debutând cu proze lirice și critică literară în paginile revistei școlii, *Vlăstarul*. Între 1940 și 1944 a urmat cursurile Facultății de Litere și Filozofie din București, unde a cunoscut-o pe viitoarea lui soție, Cornelia (Nelli) Filipescu. După absolvirea facultății a devenit asistentul profesorului G. Călinescu la Catedra de istorie a literaturii române moderne. Și-a susținut teza de doctorat, sub îndrumarea lui G. Călinescu, în 1947, cu studiile *Romanul de senzație în literatura română din a doua jumătate a secolului al XIX-lea* și *Contribuțiuni la biografia lui Ion Pillat*. În același an, în urma unei restructurări pe criterii politice, a fost îndepărtat de la catedră. Între 1950 și 1956 a lucrat pe un post de casier și apoi de pontator la cooperativa de praf de sânge „Muntenia”. În toamna lui 1956, G. Călinescu a reușit să-l aducă la Institutul de Istorie Literară și Folclor, al cărui director devenise, pe un post de cercetător. Arestat de Securitate în primăvara lui 1959, este anchetat și inculpat în așa-numitul „proces al intelectualilor”, în „lotul Noica-Pillat”; i se dă o condamnare de 25 de ani muncă silnică și 10 ani degradare civică pentru „crima de uneltire împotriva ordinii sociale”, unul dintre principalele capete de acuzare fiind romanul *Așteptând ceasul de apoi*, scris în 1948 și dat ulterior spre lectură unor cunoscuți, inculpați și ei în proces. Eliberat din închisoare în 1964, în urma amnistiei generale a deținuților politici, e reîncadrat în același an la institutul condus de G. Călinescu. În 1975, în urma unei noi restructurări pe criterii politice, este dat afară și retrogradat pe un post de documentarist la Biblioteca Centrală Universitară. Bolnav de cancer, moare pe 5 decembrie 1975.

Scrieri publicate. Romane: *Tinerețe ciudată* (Ed. Modernă, București, 1943), *Moartea cotidiană* (Ed. Vatra, București, 1946); aceste două romane, împreună cu *Jurnalul unui adolescent*, au apărut ulterior într-un singur volum, sub titlul *Tinerețe ciudată* (Ed. Minerva, București, 1984); *Așteptând ceasul de apoi* (Ed. Humanitas, București, 2010). Studii și monografii: *Mozaic istorico-literar* (EPL, București, 1969; ed. a II-a, Ed. Eminescu, București, 1971), *Ion Barbu* (Ed. Tineretului, București, 1969), *Dostoievski în conștiința literară românească* (Cartea Românească, București, 1976), *Itinerarii istorico-literare*, ed. de George Muntean (Ed. Minerva, București, 1978).

Dinu
PILLAT

**Așteptând
ceasul
de apoi**

roman

Prefață de Gabriel Liiceanu
Ediție îngrijită de Monica Pillat

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Oana Bârna
Coperta: Andrei Gamarț
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Andreea Stănescu
DTP: Denisa Becheru, Dan Dulgheru

Tipărit la „Monitorul Oficial” R.A.

© HUMANITAS, 2010

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PILLAT, DINU

Așteptând ceasul de apoi / Dinu Pillat; pref.: Gabriel Liiceanu; ed.: Monica

Pillat. – București: Humanitas, 2010

ISBN 978-973-50-2696-7

I. Liiceanu, Gabriel (pref.)

II. Pillat, Monica (ed.)

821.135.1–31

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi Carte prin poștă: tel./fax 021/311 23 30

C.P.C.E. – CP 14, București

e-mail: cpp@humanitas.ro

www.libhumanitas.ro

la întrebare:

- Arunci tu, sau să lași pe mine întâi?
- Te las pe tine...

Încă se trase un pas înapoi, destinsându-și brațul cu gestul unui aruncător de disc. Dar, ce se întâmpla deodată?

El nu mai era nimic din ceea ce fusese până atunci. Ștefănuță se așeză în stradă, apucat de braț. În neînțelegerea lui deșăvârșită, nici nu ajunge să răspundă individului, care îl așeză în fața cuvinței:

- Să nu încerci curva să te amucești sau să faci curvă cu dracul. Să fim înțeleși!

x x x

x x x

x x x

În carcera străină, Ștefănuță se simțea înmormântat de viu. Un sunet rău, apăsător, necunoscut încă pentru el. Lăsa de aer lăunșă. Nu putea să stea decât în picioare, cu trupul constrâns de rigiditate, care îl dusesse cu încoțel la amănire, în timp ce mușchii aia îi mai țineau, așa să se taie. Apoi, erau urletele, erau, aște urlete scoase parcă de un animal pradă înjunghierii, care îl putrușeau de fiecare dată până în măduva oaselor, prelung lăunșă.

Ștefănuță își dădea mâna la fruntea asudată rece, de unde o lăsa încoț pe față, cu nevoia de a reconstitui prin pipăit identitatea temerurilor sale. Totul nu ajungea încă să încapă în logica lui. Fusese duminică seara la teatru, așa cum hotărâse totuși. Fusese atentă la spectacol, însă, în locul exploziei așteptate, urmasa lui să se dădea de la capătul străzii Antim, că un necunoscut pasese lângă el, să îl prindea într'un loc cu oțăreri de serviciu și co-

lăunșă. ~~interlochiile~~ unde i se stoseseră brațele de gola pantofii și apoi i se închisese ușa aceasta pe piept, fără să fiurebat nimic. Ce era adevărat din tot ceea ce trăia?

Ștefănuță se își urmasa mai departe gimnastica în gol, încercând în zadar să ajungă la starea de trăsă a unei certitudini.

Înt. 'un târziu, a sejit, capul lui Ștefănuță alunecă pe piept, lăunșă fără cunoștință.

x x x

x x x

x x x

În zău, la lumina mare a zilei, coșciarul carcerii din beana lăunșă la început să se risipește. Căntăcurile, coordonate la loc, dădă lui Ștefănuță o marecare prezență de spirit, binevenită pentru lăunșă lui. Foarte curând însă, răgăzul e destindere al nervilor

Pagini din manuscrisul lui Dinu Pillat, purtând ștampila Ministerului Afacerilor Interne al R.P.R. Corecturile aparțin autorului.

nu lipsescă dela masă.

xx

xx

xx

La suzul soneriei de afară, Raluca Holban își simți inima să ~~scandă~~ în clipele așteptării de apoi, nu găsi puterea să se ridice depe scaun, temându-se că nu curva să se aruncească din nou cu iluzia că este Ștefănuță.

La intrarea băiatului, în sufragerie, Raluca Holban aproape că nu își revu ochilor. Gâtuită, ajunse numai să întindă mâinile. Dar, ce era cu Ștefănuță? În loc să vină la ea, să o îmbrățișeze sau măcar să ajună ceva, se așezase la masă, în fața tacâmului său, răsărind apoi o încreșenit.

- Ștefănuță... Ștefănuță...

Într-o clipă, gol orzbit printre lacrimi, era poate și ~~într-o clipă~~ de a se încorpora în ea cu visează cu ochii deschiși.

Aia într'un târziu, după ce își mai veni în fire, instinctul de curiozitate să se aruncească întrebarea simplă a intrării în normal:

- Ștefănuță, nu crezi să măănâci ceva?

Băiatul tăcu mai departe, parcă nici nu auzise întrebarea. Deosebi surprinderea la el nu era atât starea de elăcioiune, ~~ci~~ în un el abia ieșit din închisoare, cât însăși schimbarea fizionomie: privirea în col, trăsăturile cu o rigiditate de mască, pură cubijată până la desființarea buzelor. Raluca Holban simțea că Ștefănuță nu își dă încă bine seama că se arde acasă, la masa sufrageriei pe tatăluna, împreună cu ea. Dar, ce putuse să se întâmple, să ajungese într'un asemenea hal? Nu era bolnav? După câte îndurase, nu ~~ar~~ încep a îndoială cu nervii lui nu aveau cum să mai fie ~~în~~ în el. Și dela un ~~and~~ la altul, apăsarea cuvintelor lui Sebastian Runtu, dela ultima conversație la telefon, căpătă deodată un înțeles altfel de greu în mintea Raluței Holban. Nu i se făcuse oare iluzie la starea sănătății băiatului, atunci când venise vorba de pretextul sub care ura să i se îngăduie eliberarea? Așa dar, pretextul fusese o realitate...

Îngrijorată, Raluca Holban se aplecă peste masă:

- Dăruți mamei, ce este cum tine? Nu te simți bine?

Ștefănuță se ridică, lăra să răspundă nici deastădă. Ajuns la orștul Raluței Holban, o sărută în trecăt, mai bine nia își lipi o clipă buzele închise de fruntea ei fierbinte. Apoi, părăsi sufrageria, tot ca un robot.

xx

xx

xx

Notă asupra ediției

Am editat manuscrisul tatălui meu folosind în general ortografia și normele gramaticale în vigoare. Totuși, pentru păstrarea atmosferei aceluia timp, nu am modernizat nici anumite forme lexicale (*mosafir, fotel, dispozițiune* etc.), nici grafia unor cuvinte (*chaise-longue, volley, croquet, cassă* etc.) și, excepând câteva cazuri în care sensul ar fi fost ambiguu, în construcții de tipul „am așteptat pe X“, „am dat lui Y“ nu am anticipat complementul prin pronume („l-am așteptat pe X“, „i-am dat lui Y“), potrivit normei de azi.

Pe de altă parte, am schimbat *a desemna* în *a desena* atunci când apărea cu acest sens, pe care cititorul actual s-ar putea să nu-l mai discearnă în prima formă, azi învechită; la fel, am trecut *a răbda locului* în *a răbda să stea locului* și *a-și da părerea* în *a-și da cu părerea*. În unele cazuri, am schimbat *datorită faptului că* în *dat fiind că* sau în *pentru că* și *datorită* în *din cauza*, variantele din urmă fiind mai potrivite în context.

Am înlocuit peste tot *Gramama* cu *Grammama*. De asemenea, am îndreptat câteva pleonasmе.

Se înțelege că toate aceste intervenții – precum și altele, mărunte, pe care nu le mai consemnez – sunt risipite în puține locuri din text.¹

Toate notele din subsolul romanului îmi aparțin.

M. P.

1. Intervențiile editoriale menționate mi-au fost sugerate de Ioana Pârvulescu, bună cunosătoare a literaturii epocii în care se înscrie romanul, căreia țin să-i mulțumesc pe această cale.

Așteptând ceasul de apoi

PARTEA ÎNTÂI

Capitolul I

În tropotul obosit al celor două mârțoage, căruța își urma drumul în noapte, în golul câmpurilor fără sfârșit. Țăranul nu primise decât în silă să ia cu el pe cei trei studenți, după câte se întâmplaseră la târg. De la începutul drumului, tăcea mereu, încremenit ca o momâie în dosul cailor care nici nu păreau că sunt mânați de cineva.

Rotaru, student în ultimul an la Medicină, se aplecă din nou asupra rănitului întins în fundul căruței, sub un braț de fân. După ce îi luă pulsul, se trase înapoi.

— Are febră mare! Bine însă că altfel s-a mai liniștit. Delirul său, cu citatele din Apocalips, a fost dramatic...

— Nu mi-am închipuit niciodată că în subconștient poți să ai memoria unor texte într-o asemenea măsură, observă al treilea dintre studenți, care urma Teologia, ca și individul rănit.

Rotaru nu mai spuse nimic, cu atenția furată de o stea care cădea prelung în adâncul nopții de iulie. Tăcerea se închegase la loc peste tropotul copitelor, lăsând gândurile într-o stare de amorțire, ca și trupurile înghesuite laolaltă în spațiul prea strâmt al căruței.

— Ah!... Îl vedeți?... Îl vedeți?... Îngerul... Iese din templu și strigă cu glas mare celui ce șade pe nor: pune

secera și seceră, fiindcă s-a copt secerișul pământului... Uitați-vă!... Uitați-vă cum sunt aruncați ciorchinii în teascul cel mare al mâniei lui Dumnezeu!... Sângele... A ieșit sângele din teasc până la zăbalele cailor!... Începu rănitul să se zbată din nou.

Rotaru apucă brațul căruțașului, să oprească mârtoagele.

— Mă tem de-o hemoragie. Cât poate să mai fie până la dispenser?

Celălalt teolog dădu din umeri: se afla pentru prima oară prin părțile locului, așa că nu avea cum să cunoască drumul până la dispenserul satului, unde Rotaru își făcea stagiul de practică.

De fapt, întrebarea fusese pusă țăranului, care nu răspunse decât într-un târziu, după ce se uită la cadranul cerului:

— Pe la miezul nopții o da Dumnezeu să ajungem...

Rotaru duse încă o dată mâna la pieptul rănitului: inima acestuia bătea tot mai surd. Nu rămânea timp de pierdut. Așezându-se la loc, cu genunchii la gură, în coasta rănitului toropit de febră, se pomeni blestemându-și clipa în care se apucase de Medicină. Poate că altfel nu s-ar fi simțit atât de răspunzător de viața camaradului, nu ar mai fi avut luciditatea profesională a gravității cazului său, dublată de conștiința că nu este în stare să facă nimic pentru el. La prima hurducătură a căruței care pornise din nou, se întoarse fără voie spre celălalt teolog. Aproape nu-și crezu ochilor când îl desluși în genunchi, cu capul plecat și mâinile împreunate. Desigur, se ruga. De ce, în aceeași clipă, nu putea și el să facă la fel? Hotărât,

Luther avea dreptate crezând în predestinare: sunt oameni înzestrați de la început cu harul lui Dumnezeu, pe când alții nu ajung niciodată să aibă parte de el, refuzându-li-se de la naștere dreptul la mântuire. Dacă lucrurile stăteau astfel, ce valoare puteai să mai atribui justiției metafizice a creștinismului? O clipă, țină să-și întrebe camaradul, dar se gândi că rugăciunea acestuia trebuie respectată. În bălăbănilor căruței, nedumeririle se destrămară apoi cu încetul, pentru a face până la urmă loc numai impresiilor puternice de peste zi.

Pentru a li se zădărnici întrunirea care începuse pe oborul iarmarocului de la capătul micului târg evreiesc, ce minte bolnavă de frică răspândise din senin zvonul că veniseră să dea foc dughenelor îmbâcsite? Rotaru nu mai văzuse niciodată un asemenea fenomen de psihoză colectivă. Își aminti că făcuseră senzație de când sosiseră în coloană de marș, disciplinați ca o unitate militară. Forfota iarmarocului, cu tocmeli și aldămașe, se potolise cu încetul. Mulțimea pestriță de țărani, în cuprinsul căreia deosebeai ușor prezența negustorilor evrei cu șapcă și cizme, sfârșise prin a se îmbulzi în jurul grupului, ca la cine știe ce comedie de bâlci. Andrițoiu, studentul care zăcea acum rănit pe fundul căruței, luase cuvântul, vorbind oamenilor ca din Apocalips. Atunci, de undeva, din capătul uliței, izbucnise un glas sfâșiat de femeie, urmat curând de tumultul unor vociferări isterice. Rotaru nu reținuse cuvintele în jargon. Înțelesul lor era însă al unui strigăt de alarmă, prevestind incendiarea târgului. Să fi fost o manevră organizată? În orice caz, în aceeași

clipă, câțiva jandarmi se arătaseră din mai multe părți, gata să-și facă loc prin mulțime cu paturile de armă. Bătaia începuse fără alte preambururi, cuprinzând repede toată aria iarmarocului. O larmă asemănătoare grindinei, cu țipete și înjurături amestecate de-a valma, se ridicase asurzitoare în coasta târgului, care își oblonise îndată dughenele. Cine trăsese primele focuri? Greu de știut. La un moment dat, pe când se lupta să iasă din încleștarea unui grup de oameni, Rotaru văzuse în apropiere pe Andrițoiu grămadă la pământ, cu celălalt camarad, de la Teologie, străduindu-se să-l ajute. Fusesse împușcat în burtă. Cu mare greutate, amândoi transportaseră apoi rănitul printre căruțe, ocolind locurile de încăierare, până la marginea oborului. Acolo, numai sub amenințarea revolverului lui Rotaru un țăran se lăsase hotărât să facă drumul cu ei.

*

* *

— Mă scuzați, doctorul Weissman nu mai lucrează aci?

Rotaru tresări de pe scaun. Ațipise, cu bărbia în piept, în camera de consultații a dispensarului. După sosirea de la miezul nopții, se grăbise să dea primele îngrijiri efective bietului Andrițoiu, slăbit rău de tot ceea ce însemnase pentru un om în starea lui drumul cu căruța. Telefonase apoi unui coleg de la spitalul orașului, cerând o ambulanță. Andrițoiu trebuia operat fără întârziere. Mașina, venită într-un târziu, în cursul dimineții, nu plecase decât cu puțin timp în urmă.

Celălalt teolog întovărășise rănitul, hotărât să-l asiste până la capăt. Cu părul năclăit, cu obrajii nebărbierți de două zile, Rotaru nu putea să facă în clipa aceea decât o impresie dintre cele mai proaste. În picioare, se înclină ușor stânjenit:

— Îmi dați voie să mă prezint: Rotaru! Sunt detașat provizoriu în locul lui Weissman. Știți, în cadrul practicii de vară, pe care ne silește Ministerul s-o facem la sate... Doamna Răutu, dacă nu mă înșel?

Rotaru fusese prevenit de Ghiță, sanitarul, că Adina Răutu sosise cu soțul ei la moșie, așa că putea să se aștepte oricând la o vizită, știindu-se că dispensarul constituia una din operele ei de binefacere.

Soția ministrului Sebastian Răutu, o femeie de vreo cincizeci de ani, își arăta vârsta sub borurile largi ale pălăriei de pai. Rochia subțire de vară, croită după factura unui model indicat mai degrabă pentru o fată tânără, nu o prindea câtuși de puțin, punând în valoare îngreunarea adipoasă a trupului. Tot atât de stânjenită ca Rotaru, Adina Răutu își plimba acum privirea prin încăpere, ca și cum vedea pentru prima oară lucrurile de acolo: canapeaua de piele; dulapul de sticlă cu seringile pentru injecții, instrumentele de mică chirurgie și flacoanele de medicamente; portretul Reginei, parcă presărat cu pistrui de excrementele muștelor; masa cu o scrumieră plină cu mucuri de țigară, un pahar cu apă și volumul *L'homme, cet inconnu*¹ al doctorului Alexis Carrel... Într-un târziu, spuse cu un zâmbet silit:

1. *Omul, acest necunoscut* (fr.).

— Cred că faci treabă bună cu dispensarul nostru.

Strâmbătura gurii lui Rotaru dezvăluia o dantură urâtă:

— Ce treabă? Dispensarul este mizerabil utilat. După câte am simțit, stocul de medicamente a fost trocat de Weissman fără rușine. În ultimul timp, ajunsese să facă injecții cu apă distilată. Nu am nici neosalvarsan, nici acid nicotinic, nici chinină, adică nimic din ceea ce este esențial aci. Și apoi cum să fac singur față nevoilor unei circumscripții medicale cuprinzând nu mai puțin de cinci sate? Judecați și dumneavoastră!

Adina Răutu plecă ochii. I se vorbise pe un ton cu care nu era obișnuită. Se simțea atinsă în susceptibilitatea ei de fondatoare a dispensarului. Articulă cu greu:

— Lasă, toate sunt remediabile!

Rotaru făcu un gest cu mâna, care spunea mai mult decât orice.

Învingându-și antipatia pentru tânărul doctorand lipsit de maniere, Adina Răutu încercă să fie amabilă:

— Domnule doctor, nu vrei să iei un aperitiv cu noi, la conac? Cu acest prilej, putem să dezbatem lucrurile pe îndelete.

Rotaru se aștepta atât de puțin la o asemenea propunere, încât nici nu știu ce să răspundă pe moment. Ca printr-un făcut, tot satul întâmplându-se să fie ieșit la prășitul porumbului, nu i se găsea nici un bolnav în sala de așteptare, sub pretextul căruia să scape de invitație. Până la urmă, fără să aibă încotro, se văzu silit să primească. Își scoase halatul de consultații, rămânând în hainele sale negre, ușor lustruite. Numai gulerul răsfrânt

al cămășii, de o curățenie îndoielnică, și pantofii de tenis îl mai acomodau, ca ținută, la ziua de vară.

Afară, pe când începură să umble prin praful gros al uliței, cu soarele arzător al amiezii în creștet, Adina Răutu legă vorba din nou:

— Și în ce anume vrei să te specializezi, domnule doctor?

— În endocrinologie.

— Interesant.

Interesant... Rotaru se revedea seara, în încăperea scundă, citind din tratatul Simonnet-Brouha la lumina chioară a opaițului, pe când alături se auzeau, în răstimpuri, gazdele horcăind prin somn în aerul greu. Numai atunci mai izbutea să se integreze cât de cât în destinul specialității viitoare, care aproape că începuse să i se pară o himeră după această lună de ieșire din civilizație. Se simțea făcut pentru experiențe de laborator, sortit, poate, să ajungă un alt Columb pentru continentul fiziologiei omului, încă nedescoperit pe deplin, de pe latitudinea glandelor. În loc să aibă însă răgazul de a lucra în direcția specialității propuse, se vedea silit să își cheltuiască energia în deșert, cu combaterea sifilisului fără neosalvarsan și a pelagrei fără acid nicotinic. Interesant...

Adina Răutu nu mai spuse nimic. Își dădea seama instinctiv că toate bunele ei intenții se deformau în celălalt, refractate ca de o prismă spartă. Tăcu resemnată, cu acea conștiință a singurătății pe care o avea ori de câte ori încerca să stabilească o punte de apropiere cu oamenii și se vedea silită să recunoască zădărnicia lucrului.

Ajunseseră între timp în parc, pe aleea umbrită de coroanele stufoase ale castanilor. În dreapta se vedea suprafața gazonului lucios, proaspăt stropit cu furtunul.

Ce făcea Andrișoiu în clipa aceea? Operația luase, oare, sfârșit? Scăpase totuși cu bine? Gândurile lui Rotaru se învârteau stăruitor în jurul camaradului rănit, pentru a ieși măcar cu ele din ambianța domeniului familiei Răutu.

— Sebasto, îți prezint pe noul nostru doctor de la dispensar. L-am invitat la un aperitiv, să ne cunoaștem mai bine. Îl las cu tine până sfârșesc ceva la bucătărie.

După ce se așezară în scaunele de pai, care se găseau la îndemână pe cerdacul conacului, Sebastian Răutu întrebă la întâmplare, numai pentru a spune ceva:

— Ei, cum găsești lucrurile pe-aici?

— Găsesc că sunt ceea ce se rezumă să fie: mizerie.

— Ce vrei, mizeria este o imanență a vieții sociale!

— Bine, dar...

— Iartă-mă că te întrerup! Faci cumva politică?

— Da. Adică nu chiar...

— Cum? Nu înțeleg.

— Să vedeți, fac parte din mișcarea Vestitorilor.

Fruntea lui Sebastian Răutu se încreți, în timp ce mâna cu țigara i se opri în aer. Așadar, ca printr-un făcut, se vedea confruntat din nou cu problema pe care încercase s-o uite cu numai câteva clipe în urmă.

— Ei, și? Cum adică? De ce crezi că nu faci politică militând în rândurile Vestitorilor?

— Vedeți, cred că politica în țara noastră înseamnă *Scrisoarea pierdută* a lui Caragiale. Chiar și azi, deși aparența

lasă poate altă impresie datorită evoluției formale a lucrurilor. Mișcarea Vestitorilor nu se socotește un partid politic de teapa celorlalte, care să corespundă mentalității de continuitate în oportunism și compromis a regimurilor parlamentare de la noi, cu realitatea exprimată de vorba cetățeanului Mitică: „Pleacă ai noștri, vin ai noștri...” Noi încercăm să prefigurăm un om nou.

Sebastian Răutu ascultase cu buzele strânse, fără să-și privească interlocutorul, amânând aprinderea altei țigări, până când Rotaru sfârși ceea ce avea de spus. În ascuțirea figurii, nasul i se desena acum și mai proeminent.

— Sunt de acord cu dumneata într-o singură privință. Într-adevăr, *O scrisoare pierdută* ne definește moravurile politice de ieri și de azi. Și eu aș merge chiar mai departe, susținând că opera comică a lui Caragiale urmează să ne reprezinte în aceeași măsură și mâine. Dar, pentru aceasta, de ce să te scandalizezi? Cațavencu, Tipătescu, Pristanda ne sunt endemici. Ce vrei? Suntem în țara românească, la periferia Orientului... Și apoi, oportunismul și compromisul, formele de manifestare ale geniului nostru de lichele iremediabile, nu trebuie să uităm că ne-au salvat totdeauna ca stat. Ce v-a venit din senin să vă revoltați că ne-a fost dat să avem ca cetățean pe Mitică, iar nu pe Iisus? Nu vă dați seama de ridicol?

Sebastian Răutu, care se încălzise treptat, se întrerupse la intrarea servitoarei cu tava cu aperitive.

— Te rog, servește-te!

Fără nici o plăcere, Rotaru luă cu o mână paharul întins și prinse, cu cealaltă, o măslină în vârful scobitoarei.

Dar, chiar în clipa aceea, se auzi rostogolirea unor roți de trăsură dinspre intrarea parcului.

— Ah, trebuie să fi sosit mosafirii!

Cu o senzație de ușurare, Rotaru spuse în grabă, așezând paharul la loc pe tavă:

— Eu am să vă las.

— Bun. Nu te mai rețin, că este târziu. Ne mai vedem însă, cât mai stau pe-aici. Știi cum să ieși din parc?

— Da. Vă salut.

Rotaru se depărtă, fără să o ia însă pe unde venise de teamă să nu dea de mosafirii proaspăt sosiți. Știind că zidul din jurul parcului are o portiță dosnică, ce răspundea pe o latură a satului, se înfundă pe niște alei scunde de arțar și nimeri ieșirea fără să rătăcească prea mult. Încerca să se gândească numai la Andrițoiu, dar, în loc să-l vadă pe el, așa cum fusese luat de ambulanță, cu privirea rătăcită, cu tot sângele scurs din obraji și buzele învinețite, era urmărit mai departe de capul lui Sebastian Răutu. Ca un ac de gramofon rămas împiedicat pe cercul de sunete al unei plăci defecte, mintea lui se oprise la o frază peste ale cărei cuvinte nu ajungea să treacă: „Cațavencu, Tipătescu, Pristanda ne sunt endemici. Ce vrei? Suntem în țara românească, la periferia Orientului...”

Găsind portița încuiată, Rotaru se văzu silit să sară peste ea. Ulița satului era goală, cum o lăsase la dus. Numai o găină ieșise de-a curmezișul, căutând prin praf ceva de ciugulit.

În sufrageria conacului, abia dacă se mai simțea zăpușeala de afară. După alungarea muștelor, ferestrele fuseseră închise și storurile lăsate.

Intrând în sufragerie, Adina Răutu indică locul fiecăruia. Gazdele se așezară la capetele mesei, Grigore și Raluca Holban în dreapta, iar colonelul Ioanid în stânga lor.

Pe când servitoarea aducea primul fel, Sebastian Răutu își înăbuși un căscat de plictiseală. De câte ori veneau la țară, din inerția unei tradiții, chemau la masă pe vecinii lor de moșie. Apoi nu se mai vedeau cu ei până în vara anului următor, când masa se repeta aidoma. Deși de vreo cincizeci și ceva de ani, deci de o vârstă cu Sebastian Răutu, Grigore Holban arăta mai degrabă dintr-o generație cu tatăl acestuia. Chel, fără culoare, cu guler înalt, de modă veche, umblând îmbrăcat numai în haină neagră și pantaloni vârgați. Își făcuse studiile universitare la Paris, unde se specializase în istoria antică a Orientului. După Primul Război Mondial, tatăl său, membru al Academiei și fruntaș cu prestigiu al fostului partid conservator, sfârșise prin a determina cercurile în drept să înființeze un post de conferențiar la Secția de istorie a Facultății de Litere din București. Dar cariera de profesor universitar a lui Grigore Holban nu ținuse mult timp, datorită faptului că nu se găsea nimeni amator să audieze cursurile unei specialități lipsite de orice interes

contingent. După suprimarea conferinței, efectuată sub pretextul unor economii bugetare, se retrăsese pentru totdeauna la moșie, luându-și cu el și întreaga bibliotecă. De atunci trăia acolo ca un huhurez, preocupat numai de studiile sale. Uneori, Sebastian Răutu și ceilalți profesori se pomeneau cu câte o broșură subțire, extrasul unui articol publicat de Grigore Holban în revistele de specialitate din străinătate. Soția cu cei trei copii veneau să stea cu el pe răstimpul vacanțelor de vară, rămânând încolo cu casa la București. Pentru Sebastian Răutu, Raluca Holban prezenta un interes mult mai redus. Un model de virtute casnică, cu un rest de romanțiozitate din epoca de la începutul secolului.

Colonelul Ioanid nu avea nimic din specificul militarului de carieră. De fapt, era pensionar de un deceniu și trăia la moșie aproape tot anul. Burlac, cu teorii misogine pline de haz. Fumător de pipă. Obişnuit să bea zeci de ceaiuri pe zi, pe care și le pregătea singur la samovar. Nu citea decât cărți de călătorie. Mare şahist, era găsit adesea cufundat de unul singur într-o partidă începută cine știe de când, reconstituind după tratate de specialitate lovituri consemnate ca memorabile. Cum reprezenta „o figură” în județ, Sebastian Răutu se ținuse de el să facă politică în cadrul organizației locale a partidului. Colonelul sfârșise prin a primi de hatârul șefului, fără să înțeleagă însă a sacrifica prin aceasta comoditatea tabieturilor sale. Numai în toiul alegerilor se vedea silit să se miște cu mașina prin județ, alături de Sebastian Răutu. La întruniri, rămânea placid, pe undeva în preajma șefului,

izbutind totdeauna să se sustragă cu o glumă dacă i se propunea cumva să ia cuvântul.

Sebastian Răutu începu prin a se adresa lui Grigore Holban, care mânca cu nasul în farfurie:

— Ei, coane Grigore, la ce mai lucrezi?

— La ceva extrem de interesant. Din păcate, nu am la îndemână toată bibliografia necesară. Am comandat la Londra ce îmi mai lipsește, dar nu am primit încă nimic. Studiul meu se intitulează *Influența școlii filozofice reformate a lui Mo-Tseu asupra jurisdicției imperiale din epoca dinastiei Han*.

Pe scaunul de alături, Raluca Holban roși până la rădăcina părului observând că atât Sebastian Răutu, cât și colonelul Ioanid abia își stăpâneau râsul.

Adina Răutu, care fusese până atunci cu gândurile în altă parte, avu deodată prezența de spirit a impasului. Se grăbi să schimbe vorba, întrebându-și prietena:

— Dragă, ce s-a întâmplat anul acesta că nu sunt și copiii cu voi?

Raluca Holban șovăi cu răspunsul. Cum să mărturisească adevărul, împărțându-le pe față refuzul băieților de a o întovărăși, ca în vacanțele fiecărui an, sub cuvânt că se socoteau mobilizați în serviciul mișcării Vestitorilor pe tot răstimpul campaniei electorale? Sebastian Răutu ar fi început, desigur, cu ironiile. Și dacă acelea pe seama bietului Grigore se învățase să le sufere, cu inima strânsă, unele pe seama lui Ștefănuță și Lucian chiar că nu știa cum ar fi fost în stare să le rabde în tăcere.

— Liliana este cu noi, numai că a rămas acasă, gândindu-se că nu avea rost să vină singură, fără frații ei.

Cât despre băieți, mai întârzie încă prin București. Cu cât cresc, cu atât copiii îți scapă mai mult.

Adina Răutu mai întreabă într-o doară:

— Ștefănuță nu urma să dea bacalaureatul?

— Nu. Mai are un an.

Sebastian Răutu crezu că este cazul să spună și el ceva:

— Pe Ștefănuță nu-l știu prea bine. Despre Lucian însă pot să mă pronunț în deplină cunoștință de cauză. Este cel mai bun student din câți am avut în ultimul timp. Un cap limpede. Serios. Organizat. Poate încă prea puțin personal în păreri, resimțindu-se de pe urma influenței anumitor lecturi. Dar aceasta este ceva inerent vârstei. La seminar, ia totdeauna cuvântul. Sigur pe el, aproape prezumțios. Îmi place!

Pe când se schimbau farfuriile, colonelul Ioanid deschise vorba asupra unui subiect care îi stătea pe limbă de la sosire. Tot așteptând nerăbdător să se sfârșească întrebările și răspunsurile de circumstanță, se foise pe scaun într-o asemenea măsură, încât fata care servea la masă fusese îndreptățită, în felul ei, să-l creadă muncit de crampe.

— Ați auzit, desigur, cum înțeleg Vestitorii să facă propagandă electorală! Demagogia pe premise creștine... Este un adevărat scandal! Și când jandarmii, alarmați de caracterul anarhic al întrunirilor, încearcă să împrăștie lumea, propagandiștii răspund cu focuri de revolver. Chiar ieri am auzit că la...

Sebastian Răutu nu îl lăsa să sfârșească:

— După toate aparențele, avem a face cu un fenomen de psihoză mistică. Un tineret dezaxat a căzut victimă

pseudomesianismului lui Toma Vesper. Individul mi-este bine cunoscut, că doar am urmat împreună la Liceul Internat din Iași. Un idiot... Trebuie să vă povestesc o scenă care pune de ajuns de comic în valoare misticismul său, de ereditate sigur sifilitică. Pe-atunci întâmplarea făcuse vâlvă în liceu. Vesper era în clasa a cincea sau a șasea. Ora de religie. Popa vorbește la catedră despre „Minunile în religia creștină“. În bănci, o lipsă de interes vecină cu somnul. Nu ajunge popa să sfârșească bine, că, iată, se ridică Vesper: „Părinte, să vedeți, mi s-a întâmplat și mie să trăiesc o minune...“ Popa privește cruciș, în timp ce clasa izbucnește în hohote. Dar Vesper nu se pierde cu firea: „În noaptea Învierii, pe când mă întorceam de la biserică, mi s-a arătat în capul satului Sfântul Gheorghe. Armăsarul se frământa pe loc, speriat de balaurul care îl pândea dintr-o latură. Sfântul Gheorghe a ridicat sulița și a străpuns într-o clipă trupul lighioanei...“ Puteți să vă închipuiți capul popii! Sfântul Gheorghe să se arate unui mucos dintr-a cincea, nici măcar premiant... Rezultatul: Vesper s-a ales cu nota trei, iar Sfântul Gheorghe a ajuns emblema Vestitorilor.

Sebastian Răutu tăcu. Prins de povestire, lăsase să i se sleiască bucata de friptură. Pe când se grăbea acum să sfârșească restul din farfurie, observă cu nemulțumire că nu avusese efectul așteptat. Femeile rămăseseră pe gânduri, părând a nu pune la îndoială realitatea miracolului. Grigore Holban privea mai departe în farfurie, așa că nu puteai să știi dacă este surprins sau măcar amuzat, în timp ce colonelul se mărginise să exclame stupid:

— Ce chestie!

Pe când se aducea desertul, Sebastian Răutu simți nevoia de a se întoarce asupra subiectului.

— Așa-zisa mișcare a Vestitorilor reprezintă o primedie mult mai mare decât pare la prima vedere. În public, caută să mistifice lumea cu demagogie pe premise creștine, cum spunea colonelul. În cerc închis însă, lucrurile se întâmplă cu totul altfel. Sunt organizați în grupe de șoc. Au arme. Se pregătesc să răstoarne ordinea politică a formei noastre de stat, fără să le pese de consecințe. La Siguranță ne vin mereu rapoarte din partea agenților strecurați printre ei. Nu este de glumit. Trebuie luate măsuri.

Raluca Holban tresări neliniștită. În timp ce își lua o felie de pepene, mâinile ei avură un tremur ușor:

— Ce măsuri?

— Dizolvarea mișcării în preziua alegerilor. Anularea listelor sale de candidați. Sigilarea sediilor. Arestarea conducătorilor instigatori. Aproape toți membrii guvernului au ajuns la concluzia mea. Mai rămâne să-l hotărâsc pe primul-ministru. În tembelismul său senil, își închipuie și acum că mișcarea Vestitorilor nu este decât un joc inofensiv de copii...

Colonelul Ioanid se amestecă în vorbă:

— Bine, dar cum să luăm o asemenea măsură înainte de-a avea împuternicirea unui vot al Parlamentului? Cazul mi se pare fără precedent.

— Forma este lucrul cel mai ușor de găsit. Dizolvarea poate să se facă de-a dreptul prin dispozițiunile unui jurnal al Consiliului de Miniștri. Nimic mai simplu.

Întârziind să înceapă pepenele, Sebastian Răutu urmă peste o clipă pe alt ton:

— Ceea ce mi se pare mai penibil este însăși structura vieții sociale dorite de tineretul Vestitorilor. Lumea „omului nou“. O uniformizare absolută. Nu mai ai dreptul să vezi și să judeci decât printr-o singură prismă, care ți se impune din oficiu. Pluralitatea punctelor de vedere, punerea în ecuație a problemelor, dialectica inteligenței se condamnă ca generatoare de haos. După câteva milenii de evoluție a gândirii, forma ideală a societății să ni se reveleze deodată în stupul de albine sau mușuroiul de furnici?

Adina Răutu se uita tot mai nedumerită la soțul ei. O surprindea înverșunarea lui asupra problemei Vestitorilor acum, la masă, cu niște oameni fără preocupări politice. De totdeauna, îl știa eminentemente sceptic, când nu era de-a dreptul cinic. Judeca totul cu un umor al lui. Nu dramatiza niciodată. Atunci?

Cuprins

<i>Prefață de Gabriel Liiceanu</i>	5
<i>Notă introductivă de Monica Pillat</i>	23
<i>Notă asupra ediției</i>	43

AȘTEPTÂND CEASUL DE APOI

<i>Partea întâi</i>	47
Capitolul I	49
Capitolul II	66
Capitolul III	84
<i>Partea a doua</i>	97
Capitolul I	99
Capitolul II	109
Capitolul III	117
<i>Partea a treia</i>	131
Capitolul I	133
Capitolul II	145
Capitolul III	158
<i>Partea a patra</i>	169
Capitolul I	171
Capitolul II	180
Capitolul III	187

<i>Partea a cincea</i>	197
Capitolul I	199
Capitolul II	207
Capitolul III	212
<i>Partea a șasea</i>	227
Capitolul I	229
Capitolul II	237
Capitolul III	246
<i>Partea a șaptea</i>	257
Capitolul I	259
Capitolul II	268
Capitolul III	275
<i>Partea a opta</i>	283
Capitolul I	285
Capitolul II	292
Capitolul III	304